

פרק תזורייע

דרגות הצרעת

**אָדָם בַּי יְהִי בַּעֲור בְּשֶׁרֶו שָׁאת אֹו סְפֵחַת אֹו בְּהִרְתַּ וְיְהִי בַּעֲור
בְּשֶׁרֶו לְגַעַן צְרָעַת וְחוּבָא אָל אַחֲרֵן הַכְּהֵן אֹו אָל אַחֲרֵ מְבָנֵי הַבְּהֵגִים
(י"ג, ב')**

הנה ידוע, שישנה צרעת הפורהת בבשרו של האדם עצמוו, ישנה צרעת הפוגעת בבדיו, וישנה צרעת הפורהת בביתו. מעתה, לאחר וידוע כי מנהגו של הקב"ה שאינו פוגע מיד בגופו של האדם, אלא פוגע בתחלילו במומו ורק אם לא שב פוגע בגופו - אם כן מסתבר שבתחליל היהת פוגעת הצרעת בביתו של האדם, אם לא שב - היהת פוגעת בבדיו, ורק אם כל ההתראות הללו לא הועילה - היהת הצרעת נשלחת אל גופו ממש.

אלא שמעתה יפלא, מודיע הקדימה התורה ועסקה בצרעת הגוף, ורק לאחר מכן (פסוק מ"ז) עברה אל צרעת הבגד, ואילו צרעת הבתים מוזכרת (י"ג, ל"ז) רק בפרק הבא? הלא לכאהורה מן הרואוי היה להפוך את הסדר: להזכיר את צרעת הבתים, לאחריה את צרעת הבגדים, ורק לבסוף - את צרעת הגוף!

ונראה לומר, שכך היא השתלשלות העניינים:

בתחליל - פוגעת הצרעת בגופו של האדם, במקום מוצנע, אשר ניתן לכוסתו. והיה אם שב בתשובה ועשה את הסדר המוטל עליו בכדי להטהר - מה טוב... אולם אם לא - פוגעת הצרעת בחלקים הגלויים שבגוףו, כגון בידיו...

ושוב: אם חוזר בתשובה ותיקן את חטא עד לטהרטו - מה טוב, אולם מה עם מי שהחליט להתעלם ולכסות את נגעו בכפפות? ובכן, בעבורו ישנה צרעת מיוחדת: צרעת הבגד - אותה לא ניתן להסתיר...

דא עקא, שעידיין יתכן מי שלא יבין את הרמן, ובמקום לעשות את המוטל עליו - יעדיף להשאר בביתו ולהתעלם מצרעתו... על כן, הopsis התורה סוג של צרעת הבתים, אשר תפגע בביתו של האדם, ותאלץ אותו לצאת ממנו ולהתבונן במצבו עד שיבוא לידי תשובה שלמה!

לפיכך, הקדימה התורה את צרעת הגוף - אשר היא אמונה ראשונה על פי סדר הדברים, לאחר מכן כתבה את צרעת הגוף - הבאה בתור, ורק לבסוף הזכירה את צרעת הבתים - אשר מופיעה בשלב האחרון בלבד...
והנה, אף שבז"ל איתא שהצרצה מתחלת בגעיו בתים, מ"מ ע"פ פשטו של מקרא היה אפשר לפרש לפי הסדר שנכתב בתורה שמתחיל בגעיו הגוף (וכן מצינו בהרבה מפרשים עד"ז).]

המצורע מופרש מהקhal

אָדָם כִּי יְהִי בַּעֲרֵר בְּשֶׁרֶוּ שְׁאת אוֹ סְפָחת אוֹ בְּתֻרְתָּה וְהִיא בַּעֲרֵר בְּשֶׁרֶוּ לְגַנְעַן צָרָעָת וְחוֹבָא אֶל אַהֲרֹן הַפְּנֵן אוֹ אֶל אַחֲרֵן מִבְנֵי הַבָּנִים (י"ג, ב')

הנה אם נעקוב אחר הדברים, נמצא כי ביטוי מעין זה שמוצאים אנו בפסוק זה: 'אדם כי וגו' - נמצא בתורה בשלשה מקומות בלבד. המוקם הראשון הינו בתחילת פרשת ויקרא (א', ב'): "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר וממן הצאן תקריבו את קרבנכם", השני - הינו בפרשתנו, ואילו השלישי (במדבר י"ט, י"ד): "זאת התורה אדם כי ימות באهل כל הבא אל האهل וכל אשר באهل יטמא שבעת ימים".

הנה מוצאים אנו הבדל בין שלושת המקומות בהם נמצא הביטוי. בתחילת פרשת ויקרא - כתבת התורה: אדם כי יקריב מכם קרבן", בעוד בפרשתנו לא נאמר "אדם מכם כי יהיה בעור בשרו שאת", וכן לגבי טומאת מת לא נאמר "אדם מכם כי ימות באهل".

ונראה לבאר את הדברים, כי הנה אדם המקריב קרבן - הרי הוא חלק מכלל ישראל, ואדרבה: ככל שהוא מתקרב יותר לה' בהקרבת קרבנו - כך הוא מתחבר יותר אל שורש נשות ישראל, אל הקב"ה, ונחשב חלק בלתי נפרד מן הכלל. לפיכך נאמר בו: "אדם כי יקריב מכם".

לעומת זאת, אדם שמת ונפטר בבית עולמו - בודאי איינו נחשב חלק מהכלל, ובדורות שלא שיק לכתוב לגביו: "אדם מכם כי ימות", שהרי במיתתו - הוא נפרד מארץ החיים, וכבר איינו חלק מהכלל כלל!

כמו כן נראה גם לגבי מצורע. שכן הנה כבר הזכרנו, כי המצורע נצטווה לצאת אל מחוץ למגינה - כדי להפרישו ולהרחיקו מהכלל, וזאת מאחר שהוא דבר לשון

הרע על זולתו, ובכך הוכחה שלדעתו הינו במדרגה גבוהה יותר מזולתו... לפיכך כביכול אומרת לו התורה: "התכבד וצא לך אל מחוץ למחנה, שם תרגיש מבודד מהקהל, והדבר יעורר אותך להתבונן ולראות את מעלותיהם של אחרים - ולא את חסרוןנותיהם, עד שתתיה ראוי שוב להמנות עם כל ישראל!"...

מעתה, ברור כי גם לגבי המצורע לא שייך לומר: "אדם מכמ' כי יהיה בעור בשרו שאט", שהרי המצורע מופרש מהכלל - ואינו חלק ממנו, וכפי שביארנו לגבי המת אשר נפטר מן העולם...

כלו הפק לבן טהור הוא

אם פרוח תפרח הארץ בעור ובפתחה הארץ את כל עור הנגע בראשו ועד רגליו לכל מראה עני הפנה. וראה הפהן והנה בפתחה הארץ את כל בשרו וטהר את הנגע בלו הפק לבן טהור הוא.
יבום הראות בו בשר חי יטמא (י"ג, י"ב - י"ד)

לכאורה יש לעיין, מדוע המצורע אשר הצרעת פשתה בכל בשרו - אינו נתמא? הלא בפשטות, מצבו חמור שבעתים מרעהו אשר לא לכה אלא במקצת בשרו בלבד!

ונראה לומר, שכן הלא ידוע שצרצה באה על האדם בעוון לשון הרע ועוד כמו חטאיהם המנויים בדברי חז"ל. מטרת טומאת המצורע הינה איפוא בכך שיתחייב שפחת אל מחוץ למחנה, ובכך יבוא לידי התבוננות ויישוב בתשובה על החטאיהם שהביאו לידי מצבו השפל.

אולם במה דברים אמרים? بما שצרצה לא פגעה אלא במקצת גופו, אשר זה עלייו לצאת אל מחוץ למחנה בכך שתהיה לצרעתו השלה מעשית כלשהי, וזהו תבאיו באמת לידי התבוננות.

לעומת זאת, זה אשר הצרעת פשתה בכל גופו - הוא אכן זוקק לשילוח אל מחוץ למחנה בכך הגיעו לידי תשובה... צרעתו - ניכרת לעין מבלי כל יכולת הסברירה, ואפילו אם לא יצא אל מחוץ למחנה - אין ספק שהרואים אשר יראו אותו יוכיחו על פניו, ותווכחם תבאיו לידי תשובה! רק כאשר מצטמצמים בכך הצרעת, ושוב ניתן להסתירה בדרך זו או אחרת - שב הצורך להרוחיקו אל מחוץ למחנה, שכן הצרעת כשלעצמה - לא יהיה בה די בכך להביאו לידי תשובה.

זאת ועוד. את המצווע, החוטא, אשר הצרעת לא פשטה בכל גופו - יש צורך להרחיק מחברת בני אדם, ב כדי שלא ילמדו ממעשו הרעים. לעומת זאת, את המצווע אשר צרעתו ניכרת לעין כל בשל מימדי הנרחבים - אין צורך להוציאו מחוץ למחלנה, שהרי איש לא ילמד ממעשו אחר שתוצאותיהם ניכרות לעין ואין מלבדו, בלשון המעטה...

ועל פי ביאור זה מדוייקת לשון הכתוב, שנאמר: "זראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו, וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור והוא". כולם, הפסוק אינו אומר שהאדם טהור - כפי שנאמר למי שצראתו הczטמצמה או חלפה כלל. שכן בשונה ממי שצראתו חלה להתרפא, אשר הדבר מלמד על תהליך של תשובה שהתחולל בלביו, ועל טהرتו האישית הפנימית של המצווע - הרי שהמצוע אשר צראתו פשטה בכל בשרו אינו טהור בפנימיותו, אלא להיפך... הוא כל כך טמא - עד שאין צורך לטמא את הנגע בכדי להביא אותו לתשובה ולהרחיק את השפעתו השלילית מבני האדם!

התראה קודמת לעונש...

ובשר כי יהי בו בערו שחין ונרגףא (י"ג, י"ח) או בשר כי יהי בערו מבות אש והיה מחתת המבונה בהרת לבנה ארמדמת או לבנה (י"ג, כ"ד)

לכארה יש לבאר, לשם מה זוקה התורה לפרט את דינה של צרעת שפרחה דווקא במכואה או בשחין, אשר זו מציאות שאינה שכיחה בפשות?

ונראה לומר, שהتورה מבקשת לבדוקא למדנו, כי מציאות של צרעת בשחין או במכואה הינה מציאות שפיכה, וזאת מאחר שגם שם השחין או המכואה שהיו בעורו של המנוגע מלכתחילה - לא היו מקרים, אלא בעלי משמעות מכוונות...

שכן לפעם, גם כאשר חוטא האדם - אין הקב"ה מביא עליו מיד נגע, הגורם לבושה מרובה וסבל גדול... הוא מביא עליו בתילה מכואה או שחין, ונונן לו הזדמנויות לשוב בתשובה! והיה אם נוצלה ההזדמנויות - מה טוב, אולם אם מסביר האדם לעצמו כי אין זה אלא 'מרקחה' - אזי מגיע הנגע עצמו ופושה במקום השחין או המכואה, ואזי אין מנוס כי אם לטמא את האדם ולנהוג בו ככל הילכות המצווע...

אשתו כגופו

וְאִישׁ אֹו אֲשֶׁה בַּיְהִיה בּוֹ נָגֵעַ בְּרַאשׁ אֹו בְּזַקֵּן (י"ג, כ"ט)

לכארה יש לעיין, שהרי הפסוק עוסק באיש או באשה, ואם כן, הלשון המתאימה הינה: "וְאִישׁ אֹו אֲשֶׁה בַּיְהִיה בּהֶם נָגֵעַ בְּרַאשׁ אֹו בְּזַקֵּן", בלשון רבים, ולא "בַּיְהִיה בּוֹ נָגֵעַ"!

ונראתה, שהتورה מבקשת לرمז לנו בכך, כי גם צרעת הפורהת בبشرה של האשה - מלמדת על חוסר שלמותו של הבועל, שכן אשתו כגוףו! אילו הבועל היה מתוקן באופן מלא - אין ספק בכך שגם רעייתו הייתה מושפעת ממנו, ונוגגת בשוררה... מעטה, מלמד הכתוב, נגעי האשה - נחשבים כנגעי הבועל הפורהת בו, ועליו לפשפש במעשייו ולתקן את הסיבות אשר גרמו לנגע הצרעת פורחת בبشرה של אשתו...

ושב ורופא לו

**וְהַצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ נָגֵעַ בְּגַדְיוֹ יְהִי פְּרָמִים וּרְאֹשׁוֹ יְהִי פְּרוּעַ וְעַל
שְׁפָם יַעֲטָה וְטַמֵּא טָמֵא יְקַרֵּא (י"ג, מ"ה)**

ופרש"י: "וְטָמֵא טָמֵא יְקַרֵּא - משמע שהוא טמא ויפורשו
מןנו".

הנה לכארה יש לבאר, לשט מה כופלת התורה פערמים ואומרת: טמא טמא
יקרא? וכי לא די אילו הייתה אומרת: 'וטמא יקרא'?

ונראתה לומר, שהتورה מבקשת למדנו כי הטמא צריך לקרוא אמנים שתי קדיאות: הקדיאת האחת - מופנית אל הסובבים אותו, אותם עליו להזהיר לבל יתרבו אליו, כאשר מטרת הדבר הינה למנוע אותם מלימוד ממעשייו. ואילו הקדיאת השניה - צריכה שתהייה מופנית אליו עצמו! המצורע צריך לקרוא אל עצמו ולשאול את עצמו היכן הגיעו למצב שפל שכזה, עד אשר יתעורר לשוב בתשובה ושב ורופא לו...

לפיכך, הקדימה התורה את צרעת הגוף - אשר היא אמונה ראשונה על פי סדר הדברים, לאחר מכן כתבה את צרעת הבגד - הבאה בתור, ורק לבסוף הזיכירה את צרעת הבתים - אשר מופיעה בשלב האחרון בלבד...
[והנה, ע"פ שבחז"ל איתא שהצרעת מתחלת בנגעי בתים, מ"מ ע"פ פשוטו של מקרא היה אפשר לפרש לפי הסדר שנכתב בתורה שמתחילה בנגעי הגוף (וכן מצינו בהרבה מפרשים עד"ז)].

המצורע מופרש מהקהל

**אָדָם כִּי יְהִי בַּעֲרֵז בְּשֶׁרֶוּ שָׁאת אוֹ סְפֻחָת אוֹ בְּהִרְתָּ וְהִי בַּעֲרֵז
בְּשֶׁרֶוּ לְנָגָע אָרְעָת וְחוֹבָא אֶל אָהָרֹן הַפְּהָנֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְנֵיו הַפְּהָנִים**
(י"ג, ב')

הנה אם נukoב אחר הדברים, נמצא כי ביטוי מעין זה שמוצאים אנו בפסוק זה: 'אדם כי וגו' - נמצא בתורה בשלשה מקומות בלבד. המקום הראשון הינו בתחילת פרשת ויקרא (א', ב'): "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר וממן הצאן תקריבו את קרבנכם", השני - הינו בפרשתנו, ואילו השלישי (במדבר י"ט, י"ד): "זאת התורה אדם כי ימות באهل כל הבא אל האهل וכל אשר באهل יטמא שבעת ימים".

הנה מוצאים אנו הבדל בין שלושת המקומות בהם נמצא הביטוי. בתחילת פרשת ויקרא - כותבת התורה: אדם כי יקריב מכם קרבן", בעוד בפרשתנו נאמר "אדם מכם כי יהיה בעור בשרו שעת", וכן לגבי טומאות מת לא נאמר "אדם מכם כי ימות באهل".

ונראה לבאר את הדברים, כי הנה אדם המקריב קרבן - הרי הוא חלק מכל ישראל, ואדרבה: ככל שהוא מתקרב יותר לה' בהקרבת קרבנו - כך הוא מתחבר יותר אל שורש נשמות ישראל, אל הקב"ה, ונחשב חלק בלתי נפרד מן הכלל. לפיכך נאמר בו: "אדם כי יקריב מכם".

לעומת זאת, אדם שמת ונפטר בבית עולמו - בודאי אינו נחשב חלק מהכלל, ובBOROR של לא שייך לכחות לגביו: "אדם מכם כי ימות", שהרי במיתתו - הוא נפרד מארץ החיים, ובכבר אינו חלק מהכלל כולו!

כמו כן נראה גם לגבי מצורע. שכן הנה כבר הזכרנו, כי המצורע נצטווה לצאת אל מחוץ למחלנה - כדי להפרישו ולהרחיקו מהכלל, וזאת מאחר שהוא דיבר לשון

מידה בנגד מידת

**והצְרוּעַ אֲשֶׁר בֹּו חָגֵעַ בְּגַדְיוֹ יְהִי פָּרְמִים וְרַאשֹׁו יְהִי פָּרוּעַ וְעַל
שְׁפָם יַעֲטָה וְטָמֵא טָמֵא יַקְרָא (י"ג, מ"ח)**

פרשיות 'תזריע' ו'מצורע' - עוסקות שתיהן בהלכותי של המצורע. בטרם ניגש לעמוד על אי-אלו מההלכות הללו - חייבים אנו להבהיר, כי הצרעת בה עוסקת פרשתנו - אינה אותה מחלת המוכרת כיום בשם זה... התורה מדברת על מחלת רוחנית - בעלת סופוטומים גשמיים, ולא על מחלת גשמית במחותה.

האדם אשר נחלה ממחלה זו - מחוייב לישב בדד מחוץ למחלנה, להכריז על עצמו 'טמא טמא!' - כדי להזכיר לעצמו ולאחרים את מצבו לבב יתרבו אליו, וכן לפירום את בגדיו ולסתור את שערו ושפמו.

אולם המחלת זו אינה פוגעת רק באדם. היא עלולה לבוא באופנים שונים, ולפגוע בין השאר בתהים, ואפילו בגדים. כל סוג של צרעת - והלכותיו שלו, כל סוג של צרעת - והדינים המיוחדים לו, אולם הצד המשותף לכלם הינו הטומאה החלה על המצורע ועל הבאים עמו בmagic, בין אם מדובר באדם, בבית או בחוץ.

וכאן, ראשית עליינו לברר מה טيبة של אותה 'טומאה'.

ובכן, טומאה - אינה דבר ממשי, וקשה להגיד אותה במיללים ברורות. אולם התבוננות בכל הלכות הטומאה - יכולה ללמד אותנו, כי הדבר בודאי במצב שהוא רע. לא תמיד אנחנו יכולים לראות את הרע, לא תמיד אנחנו יכולים להבין אותו, אולם בטומאה שהיא מחלת - התורה מלמדת אותנו שהוא קיים, וعليינו להתבונן ולרדת לשדרשו.

כך לדוגמה, מוצאים אנו כי אדם שבא בmagic עם מת - נתמא בטומאה חמורה. בפשטות, אנו לא רואים כל צד רע בהנחתו של אדם זה. להיפך. ניתן בהחלט שהוא אפילו עסק במצבה חשובה של לווית המת, והביא אותו לקבורה. אולם בכלל אופן, התורה מלמדת אותנו שיש בו שmach של רע...

שכן כאשר אדם נפגש פנים מול פנים עם המוות - הדבר עלול בהחלט להשפיע עליו לרעה, ולהביא אותו לידי תחושה כי לשוא כל עמלו, שהרי סוף האדם למות ולבור מן העולם, כמו הפרח הנובל ולא נותר ממנו מאומה... לאחר ובעומק הלב, עלולה להיות למות השפעה מעין זו על نفس האדם - גוזרת עליו התורה טומאה,

אשר נועדה להביא אותו לידי התבוננות וחשבון נפש, כדי לנטרל את ההשפעה המזיקה.

וכך גם באשר לילדה. אין ספק כי היולדת לא חוטאת בלבדתה, אלא להיפך: היא תורמת תרומה ממשית, במשמעות רבה, לקיום העולם ולהגדלת כל ישראל. אולם ככל אופן, מלמדת אותנו התורה כי היא נטמאת, ושוב: התבוננות עמוקה יותר מביאה אותנו לידי הבנה כי בשעת יסורי הלידה עלולה האשה להכשל בדברים שאין רואים וטעונים התבוננות.

וכן הוא לגבי המצורע... שכן גם הצעיר, כידוע, נגרמת בעטיו של חטא לשון הרע והוצאה שם רע. אדם אשר נכשל בחטא זה - בודאי לוקה בא-אלו חסרונות אשר הביאו אותו לידי כך, וכגון בגאותה, ברדייפת בצע או כיוצא-ב.

ובכן, כדי להביא את המצורע לידי התבוננות - התורה מרחיקה אותו מחברת בני אדם, ואף מורה לו סדרה של הוראות אשר נועדו להביא אותו לה התבוננות עמוקה, על פי העקרון המנחה של 'מידה כנגד מידת'.

כך לדוגמה, התורה מורה למצורע להתרחק מבני אדם ולהזכיר בגלוי על טומאתו, כדי שיחוש על בשרו את הכאב שחושו אחרים בעקבות הפגיעה בהם. כך עליו לקרוא את בגדיו ולהמנע מגילוח או תשפורת - כדי לשבור את גאוותו שימושפעת מלבשו ומראהו החיצוני... ובכלל, המצורע אשר התגאה על חבריו - צריך לחוש נחות דרגה ושפלו לעומת הבריות, כאשר לתוצאה זו הוא מגיע על ידי אותן הגבלות בהן הגבילה אותו התורה.

ומה עם מי שגאוותו באיה לידי ביטוי בעיקר בלבשו? ובכן, בשביilo יש סוג של צרעת מיוחדת: צרעת הבגדים - או צרעת הבתים... כאשר פורחת הצרעת בגד - הוא עלול להיות נדון לשריפה, בכך ילמד בעליו מוסר השכל אשר למשמעות המוגבלת שיש לבגדים - יקרי דרך לכל شيء, ולא ישוב להtagאות עוד בלבשו המהודר...

וגם מי שהוא TAB-בצע, ומקדיש תשומת לב מיותרת לפאר-ביתו או כליו - ימצא תיקון מתאים בנוגע הצרעת, וזאת על ידי צרעת הבתים - אשר עלולה להביא אותו לידי הכרה להחריב לחלוין את הבית בו השקייע את כל ממונו... צרעת זו - תלמד אותו כיצד יש להתייחס אל הממון והעושר, ותלמד אותו לשתף אחרים בברכת ה' שבביתו...

הרי לנו איפוא, כי כל סוגי הזרעת - מתאיימים לחטאיהם בגינם הם פוקדים את האדם, מידה - בנגד מידה. הזרעת הרי היא בבחינת 'תמרור אזהרה' אשר נועד לעורר את האדם לה התבוננות, ורק לאחר שישלים את תיקון עונו, יכיר בחסרונותיו ויתקן את דרכו - יוכל להטהר באופן אותו מצוינות התורה, ולשוב אל חברות בני אדם !